

Müellifi Meçhul Bir Şurutü's-Salât Mesnevisi

Doç. Dr. Alim YILDIZ*

Özet

Divan Edebiyatı İslam dinini referans alan bir edebiyattır. Bu edebiyatta şiir, sadece sanat için kaleme alınmaz. Dinî bir çok konu da insanları bilgilendirmek amacıyla şiir formuyla yazılmıştır. İbadetlerle ilgili yazılan manzum eserler içerisinde Namaz konusuyla ilgili olanlar da bulunmaktadır. Bunlara "Şurutü's-Salah" adı verilir.

Bu makalemizde müellifi bilinmeyen bir "Şurutü's-Salah" mesnevisi ele alınmıştır. Söz konusu mesnevide namazla birlikte, abdest ve gusül de manzum olarak anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, mesnevi, namaz, abdest, gusül.

Abstract

Divan literature, i.e., Classical Ottoman Poetry, is a literature which takes Islam as a reference. In this literature, the poem is not written for the purpose of the art. Many religious themes were written in the form of the poem to instruct the people. Within this style, there were some works in verse about prayer, *salat*. They are called as *Shurut al Salat*. In this article, it has been studied the masnavi of a *Shurut al Salat* which its author is not known. In that, ablution and *gusl*, i.e., ablution of the whole body also are told alongside *salat*.

Key Words: Classical Ottoman Poetry, masnavi, prayer, ablution, *gusl*, in verse

Eski Türk Edebiyatı, dini referans alan ve ana kaynaklarından ilk ikisi Kur'an-ı Kerim ve Hadis olan bir edebiyattır. Divan edebiyatı alanında verilen eserlerden büyük çoğunluğu manzum eserlerdir. Divan şairlerimiz, dinî bir çok konuyu manzum olarak kaleme aldıkları gibi Arapça ve Farsça bir çok dinî eseri de manzum olarak dilimize kazandırmışlardır. Edebiyat tarihimiz içerisinde ilmihal, akâid, fıkıh, kelim, tarih, lügat v.b. konularda manzum olarak yazılan ya da tercüme edilen çok sayıda eser bulunmaktadır¹.

---

* C.Ü. İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı ABD Öğretim üyesi (yildizalim@hotmail.com)

¹ Bu konuda bkz. Amil Çelebioğlu, "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Ankara 1998, s. 349-365.

İslam Hukuku içerisinde temel dinî bilgileri içeren bir bölüm olan ve fıkıh, ilmihal, İslam dini esasları gibi adlarla anılan konularda çeşitli kitaplar kaleme alınmıştır. Genel olarak ilmihal adı verilen bu tür eserlerin telifinin yaklaşık olarak XV-XVI. yüzyılda başladığı tahmin edilmektedir².

Fıkıh ile ilgili tercüme ve telif olarak yüzyıllar boyunca, bu alanda, bir hayli eser yazılmıştır. Bunların, edebiyat tarihi açısından, en önemlileri fetvâlardır. Şeyhu'l-İslâm'a sorulan hukûkî meseleler üzerine verilmiş cevaplardan ibaret olan fetvâlar, sadece fetvâyı verenin değil, çoğu zaman dönemin zihniyet ve anlayışını göstermek bakımından da önem arz etmektedir. Ebu's-Suud'un *Kitâb-ı Fetâvâ-yı Ebû's-Su'ûd Efendi* adlı eseri, Şeyhu'l-İslâm Yahya'nın, *Nûru'l-Fetâvâ'sı*, Yenişehirli Abdullah Efendi'nin, *Behcetü'l-Fetâvâ'sı* bu tür eserlerdendir³. Manzum Fıkıh Kitabı'na örnek olarak da, Devletoğlu Yûsuf (ö. 828/1424)'un *Vikâyenâme* isimli mesnevîsi verilebilir. Bu eser, Arapça manzum bir fıkıh kitabının Türkçe'ye tercümesidir. *Vikâyenâme* (telif: 1423-1424) Devletoğlu Yûsuf tarafından sultan II. Murad'a sunulmuştur⁴. Bu konudaki önemli eserlerden bir diğeri de XVI. yüzyıl şairlerinden Halilî'nin *Ravzatü'l-İmân* isimli mesnevisidir⁵.

Bu tür eserler içerisinde yer alan namaz, oruç, hac vb. konulardan bazıları alınarak, müstakil eserler ve mesnevîler de yazılmıştır. Bunlardan namazla ilgili olanlarına genel olarak Şurûtü's-salât⁶ ismi verilmektedir. Bu tür eserlerde; namazın ve dolayısıyla abdest ve guslün farzları, sünnetleri, müstehapları, mekruhları vb. gibi konular işlenmektedir. Bu tür eserler insanları bilgilendirmek amacıyla (ta'limî) yazıldıklarından şiiriyet açısından daha zayıftırlar. Şairin sanat endişesi olmaması dolayısıyla bu tür eserlerde vezin kusurları da oldukça fazladır. Bizim bu makalemize konu olacak eser de İslam'ın beş şartından biri olan Namaz ibadetiyle ilgilidir.

Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ali Akpınar'ın özel kütüphanesinde bulunan manzum ve mensur bir çok eseri muhtevî⁷ yazma bir mecmua içerisinde yer

² Bu konuda bkz. Hatice Kelpeten, "İlmihal", *DİA*, İstanbul 2000, XXII, 139-141.

³ Bkz. H. İbrahim Şener-Alim Yıldız, *Türk İslam Edebiyatı*, İstanbul 2002, s. 233.

⁴ Bkz. Mustafa Özkan, "Devletöğlü Yûsuf", *DİA*, İstanbul 1994, IX, 243.

⁵ H. İbrahim Şener, *Halilî ve Ravzatü'l-İmân Mesnevisi*, İzmir 1999.

⁶ Şurûtü's-salât türünde yazılan en meşhur eser, Molla Fenârî (ö. 1431)'nin oğlu için kaleme almış olduğu Arapça risalenin muhtelif manzum tercümeleridir. Bkz. Amil Çelebioğlu, *a.g.e.*, s. 363.

⁷ Mecmuada şu eserler vardır: Tercihu Beyyinât-Gânim el-Bağdâdî (yk.1-67), Tercihu Beyyinât-Esirizâde (68-90), Tercihu Beyyinât-Mevlânâ Hisâlî (91-118), Şerhu Medâriku'l-Usûl-Nesefî (119-124), Risâle-i Tenâkus fi'd-Da'vâ-Defter sahibi kendisi çeşitli fetva kitaplarından derlemiş (125-128), Nazmu İbn Şahne (128-131), Kânunnâme-i Hümâyûn (131-135), Kitâbü Vâcibi'l-Hıfz-İmamzâde

alan "Şurûtü's-Salât" isimli mesnevi 161b-163a varakları arasındadır. Mecmua 18.5x12.5 ölçüsünde aherli kağıt üzerinde ta'lik hat yazısı kullanılmıştır. Sadece 154-157 varaklardaki risale nesih hattıyla yazılmıştır.

Toplam 55 beyitten oluşan söz konusu mesnevîde Namaz'la birlikte aynı tür eserlerde olduğu gibi abdest ve gusûlden de bahsedilmektedir.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün vezniyle kaleme alınan bu mesnevînin şairi tam olarak tespit edilememiştir. Mecmuanın baş kısmında bir mühürle Seyyid Muhammed b. İbrahim b. Muhammed Âgâh ismi ve farklı varaklarında 1156, 1160 ve 1170 hicri tarih kayıtları bulunmaktadır. Makalemize konu olan mesnevîde mahlas kullanılmaması, mecmua içerisinde yer alan bazı risale ve mesnevide eserin müellif ve şairinin isminin verilmesi sebebiyle, "Şurûtü's-Salât"ın mecmua sahibi Seyyid Muhammed b. İbrahim b. Muhammed Âgâh tarafından yazılmış olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bu mesnevî tahminen 1156 (m. 1743)-1170 (m. 1757) yılları arasında kaleme alınmıştır.

Çeşitli kütüphanelerde yaptığımız araştırmalarında, Şurûtü's-Salât'ın bir başka nüshasına rastlanılamamıştır. Hem kütüphanelerde hem de biyografik eserlerde mesnevînin şairi olarak düşündüğümüz Seyyid Muhammed b. İbrahim b. Muhammed Âgâh ile ilgili bir bilgiye de ulaşılamamıştır.

Mesnevî'de farklı beyit sayılarını içeren 17 ara başlık kullanılmıştır. Bu başlıklardan altısı Namaz'a dair, sekizi Abdest'le ilgili ve üçü de Gusûl'e aittir. Toplam 55 beyit olan mesnevînin ilk 28 beytinde Namaz'la ilgili konular (Namazın şartları: 4 beyit, farzları: 2 beyit, vacipleri: 3 beyit, sünnetleri: 3 beyit, müstehapları: 11 beyit ve mekruhları: 5 beyit) yer almaktadır. Şair, abdestle ilgili konuları toplam 21 beyitle anlatmıştır (Abdestin farzları: 2 beyit, sünnetleri: 4 beyit, müstehapları: 2 beyit, âdabı: 3 beyit, nafileleri: 2 beyit, mekruhları: 3 beyit, yasakları: 2 beyit ve abdesti bozan şeyler: 3 beyit). Gusûl kısmını üç ara başlıkla anlatan şair, bir beyitte gûslün farzlarını, iki beyitte sünnetlerini ve üç beyitle de gûslü gerektiren halleri anlatarak eseri sonlandırmaktadır.

Mesnevî, öğretici (ta'limî) bir niteliğe sahip olduğu için, benzeri örneklerde de görüldüğü gibi şiiriyet yönünden zayıftır. Ayrıca, vezin kusurları da oldukça fazladır. Mesnevî'nin başka bir nüshasının bulunmaması bu vezin kusurlarının şairin kendisinden mi yoksa

---

Ahmed b. Muhammed b. İbrahim el-Eyyûbî (136-151), Metn-i Akâid-Nesefî(151-154), Risâle İrâbî Kavlihi Teâlâ-Abdurrahman b. Ahmed en-Neccâr (Müellifin kendi nesih hattıyla) (154-157), Pendnâme-i Azmî Efendi (158-160)

müstensihten mi kaynaklandığı hususunda da kesin bir hükme varmamıza imkan tanımamaktadır.

Bu genel bilgilerden sonra ve metni vermeden önce mesnevîde işlenen konuları da başlıklarına göre şöyle özetleyebiliriz.

Bābu Şurūtü's-Salāh (Namazın Şartları Kısmı): Namazı kılmak isteyen kişiye öncelikle sekiz şey gereklidir. Bunlar; giyinik olmak (setr-i avret), niyet etmek, abdest almak, eğer abdest için su bulamazsa temiz toprakla teyemmüm etmek, vücudu, elbisesi ve namaz kılacağı yerin temiz olması, kibleye yönelmesi ve beş vakit namazı asıl vaktinde kılmasıdır.

Bu sekiz maddeden birisi terk edildiğinde namaz geçersiz olduğu gibi bu terk işi gerek bilerek ve gerek bilmeyerek yapılırsa sonuç değişmez, faydasızdır.

Bābu Ferāyizi's-Salāh (Namazın Farzları Kısmı): Namazın farzları altı tanedir, bunu işitip kurtuluşa erin. .. (ayakta) durmak, Kur'an okumak, namaza başlama tekbiri almak, son oturuş, rükû ve secdeleri yaparak namazı tamamlamak. Bunlardan herhangi biri yapılmazsa namaz geçersiz olur.

Bābu Vācibāti's-Salāh (Namazın Vacipleri Kısmı): Namazın vacipleri yedi tanedir ki bunlar dinî delillerle sabittir. İlk iki rekatta Kur'an okumak, kunut, ilk tahiyatta oturmak, namazın erkanına dikkat etmek, gizli ve açık okumaları yerli yerince yapmak, namazın vaciplerinden birini terk edince sehiv secdesi yapmak da vaciptir ki vacip kasten terk edilirse namaz eksik olacağı gibi bu aynı zamanda günahıdır da.

Bābu Süneni's-Salāh (Namazın Sünnetleri Kısmı): Besmele, âmin, tesbihler, tesmi' (Semia'llahu limen hamideh demek), senâ (sübhaneye duası), son iki rekatta Fâtiha'dan sonra sûre okumamak, namaza başlarken iki eli de kaldırmak ve ayaktayken elleri bağlamak, Allah'a hamd ve senâ etmek, namazda gereken tüm tekbirleri getirmek, eûzü çekmek ve ilk oturuş. Namazın sünnetleri on dört tane olup bunlardan biri terk edilirse o namazda sevap bulunmaz.

Fı Müsteḥabāti's-Salāh (Namazın Müsteḥapları Hakkında): İyi bil ki namazın müsteḥapları yirmi beş tanedir diye başlayan şair, cehennem ateşinden kurtulmak isteyen bunları yerine getirmesini söyler. Ayaktayken secde edilecek yere bakmak, rükuya eğildiğinde boyu lam gibi olup ve ayağın üzerine bakmak, secdede iken burnuna, otururken önüne bakmak ve üç-dört âyet okuyacak kadar oturulu kalmak, el bağlarken sağ eliyle sol bileğini tutup parmaklarını aralamak, rükudan başını "semia'llahu limen hamideh" diyerek kaldırıp sonra secdeye gitmek, secdede kollarını dizlerinden uzak tutmak, alın ve yüzü yere koymak, ayak parmaklarını kibleye döndürmek, secdeye vardığında önce burnunu yere komak ve üç, beş veya yedi kez tesbih

(Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ) etmek. Secdeden önce başı daha sonra ellerikaldırmak ve bu esnada tekbir getirmek. Ellerini dizleri üzerine koymak ve oturduğunda sol ayağını yatırarak üzerine oturmak. Sağ ayağını kibleye doğru dikerek oturmak ve eller dizlerin üzerinde iken parmakları serbest bırakmak. Otururken Tahiyyat duasını okuyup daha sonra selam vermek ve namaz tamam olduğu için elleri yüze sürmek.

Fî-Mekrûhâti's-Salâh (Namazın Mekruhları Hakkında): Namazın mekruhlarının on tane olduğunu söyleyen şair bunları şöyle sıralamaktadır: Eliyle oynamak, gerinmek, esnemek, saflar arasında boşluk bulunmak, namazda iken özürsüz olarak bağdaş kurup oturmak, gözlerini yummak, safın dışında durmak, eliyle bir şey vermek ve elini oynatmak, özürsüz olarak boğazını temizlemek, elbisesini açmak ve namaz kıldığı yer temiz olmamak, aksırana “yerhamüke'llah” demek, tertibe uymamak

Fî-Farâyizi'l-Vudû' (Abdestin Farzları Hakkında): Abdestin farzlarının dört olduğunu söyleyen şair, bunlardan biri olmazsa o abdeste itibar edilmeyeceğini söyledikten sonra diğerlerini de başa mesh etmek, ayakları, elleri ve yüzü yıkamak olarak ifade eder. Ayakların ayak bileklerine, ellerinse dirseklerle kadar yıkanması gerektiğini de eklemektedir.

Fî-Süneni'l-Vuzû' (Abdestin Sünnetleri Hakkında): Hz. Peygamber'e ümmet olmak isteyen on tane olan abdestin sünnetlerine riayet etmesi gerekir. Misvak kullanarak ağız çalkalamak, burnu temizlemek ve akabinde elleri yıkamak, istincanın şartlarının abdest için de şart olduğu ve bunun sayısının bulunmadığını söyleyen şair diğer sünnetleri de şöylece sıralar: Baş, boyun ve kulakların meshedilmesi, besmele çekmek, sakalı parmaklarla hilallemek, yıkanan her uzvu üçer defa yıkanması, istinca için temiz taş benzer kesek kullanmak.

Fî-Müstehabâti'l-Vuzû' (Abdestin Müstehapları Hakkında): Abdestin sünnetlerini altı olarak ifade eden şair, bunları da şöyle sıralar: niyet etmek, her uzvu ara vermeden ve sağdan başlayarak yıkamak, başına kaplama mesh vermek ve tertibe riayet etmek, Allah adıyla başlamak.

Fî-Âdâbi'l-Vuzû' (Abdestin Âdâpları Hakkında): Bunların da abdestin müstehapları gibi altı tane olduğunu söyleyen şair, ihtiyaç giderdikten sonra örtünme, ağza ve burna sağ el ile su vermek, burnu temizlerken sol eli kullanmak, ihtiyaç giderirken arkasını veya önünü güneşe ve aya döndürmek, abdest alırken sadece dua okumak, konuşmamak ve kibleye dönmek.

Fî-Nevâfili'l-Vuzû' (Abdestin Nafileleri Hakkında): Abdestin nafilelerinin de dört tane olduğunu ifade eden şair, her uzvu yıkarken dua okumak, taharetten sonra iç çamaşırına ve cinsel uzvuna su serpmek, temizlendikten sonra ellerini yıkamak eğer buna imkan bulamazsa ellerini toprak ile temizlemeyi saymaktadır.

Fī-Mekrūhāti'l-Vuzū' (Abdestin Mekruhları Hakkında): Şair, abdestin mekruhlarının altı tane olduğunu, bunlara riayet edildiğinde kılınan namazın Allah katında kabul göreceğini söyler. Suya sümürmek ve tükürmek, yüzü yıkarken suyu hızla yüze çarpmak, abdest alırken örtülü olması gereken uzuvlarının görünmesi ve bu uzvun adını söylemek, ağız ve burna sol el ile su vermek ve kendinden çıkan pisliğe bakmak.

Fī-Menhiyyāti'l-Vuzū' (Abdestin Nehiyeleri Hakkında): Abdest içinde beş şeyin nehyedildiğini söyleyen şair, bunları şu şekilde sıralar: Çıplak ayağa meshetmek, suyu fazla kullanıp israf etmek, farz olan uzuvları üçten fazla ve eksik yıkamak ve tahareti sağ elle yapmak.

Bāb-ı Nevākızı'l-Vuzū' (Abdesti Bozan Şeyler Konusu): Abdesti yedi şey bozmaktadır. Ön ve arkadan çıkanlar, namazda sesli gülmek ve kendinde olmamak, abdestli iken bir yere dayanıp, yaslanıp veya soyunup uyumak, ağız dolusu kusmak, namazda iken delirmek, bozuk düşünce, zihin karışıklığı.

Fī-Ferāyizi'l-Ġusül (Guslün Farzları Hakkında): Guslün farzları üçtür, ağza su vermek, burna su vermek ve vücudun tümünü temizlemek.

Fī-Süneni'l-Ġusül(Guslün Sünnetleri Hakkında): Guslün sünnetlerinin din alimlerinin ittifakıyla altı tane olduğunu söyleyen şair, bunları şu şekilde sıralar: Vücutta bulunan meninin iyice temizlenmesi, elleri ve avret mahallini yıkamak, her uzvu üçer kez yıkamak, abdest alınan mahalde en sonra ayakları yıkamak.

Bābü'l-Me'ānī el-Mevcibeti li'l-Gusl (Guslün Gerektiren Şeyler Konusu): Her ne zaman şehvetle meninin gelmesi veya uykudan uyanıldığında iç çamaşırında meninin bulunması guslü gerektirir. Bunlardan birincisi hakikî, ikincisi hükmî adını alır. Dört yerde gusül abdesti almak sünnettir: Vakfe, İhram, Cuma günü ve Bayram günü.

161b

Bābu Şurūḫi's-Salāt*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Her kişi kim isteye itmek namāza ibtidā
Evvelā lābūdedür aña sekiz nesne ide

'Avretin setr eyleye niyyet kıla ābdest ala
Su bulunmazsa teyemmüm eyleye pāk toprağla

Gövdesi tonı namâz kıldığı yer pāk ola
Kıbleye karşı dura beş vaqt vaqtiyle kıla

Bu sekizden kim birin terk itse bāṭıl olur⁸
Kıldığı ger sehv ger 'amd ile bī-ḥāsıl olur

Bābu Ferāyizi's-Salāh

Altıdır farzı namāzıñ işidüp bulgıl felāh
Örü tırmaḡ oḡumaḡ Qur'an tekbir iftitāh

Soñ oturmaḡ secde kıлмаḡ hem rükū' itmek tamām
Biri olmazsa namāzıñ bāṭıl olur ve's-selām

Bābu Vācibāti's-Salāh

Yedidir vācipleri nassile bulmuşdur sübüt
Eylemek ta'yin Qur'an'a öñ ikiye hem kunüt

Son taḥiyyāt öñ oturmaḡ 'adl ü erkān bilmek
Cehr ü ihfā yerlerin yerlü yerince gözlemek

Secde-i sehv vācibi terk idicek vācib olur
Kasdile ise kıldığı eksik ü hem ism olur⁹

Bābu Süneni's-Salāh

Besmele āmīn ü tesbīḥīn ü tesmī' ü senā
Süre zammemek revā olmaz iki son rek'ata

İki elin kaldıruben bağlamaḡ ḥamd ü senā
Cümle tekbir ü ta'avvüz öñ teşehhüd bā-tamām

⁸ Vezinde problem var.

⁹ Vezinde problem var.

Bu namāzıñ sünneti on dört olur bedrū'l-hisāb
Biri terk olsa bulunmaz ol namāzında sevāb

Fī-Müstehābātī's-Salāh

Bellü bil yigirmi beşdir müstehābāt-i salāh
Kıl 'amel bulmak dilerseñ tamu odundan necāt

Secde yerin gözleye etse namāzında kıyām
Ayağı üstün göre kıaddini çünkü kıla lām

Secdede gözleye burnun hem teşehhüde öñin
Zamm idicek üç ya dört āyet kadar hemīn¹⁰

Sol bileğın tutup açmak parmağı ba'de's-şurū'
Arkasın başın beraber eylemek ba'de'r-rükū'

Başını kıaldırmaq andan hamdle indirmek dizin
Karnını uyluklara tokunmadın kıomak yüzün

Koltuq açmak yüzün alından kıomaklıkıdır yere
Kıbleye ayağınñ parmağlarıñı döndüre

Secdeye varıcağız burnun yine evvel kıoya
Secdede üç kez ya beş ya yedi tesbīh okuya

Başın elin kıaldıra kıoya yere tekbīr ide
Līk başın kıaldıra evvel ellerin te'hīr ide

162a

Ellerin kıaldırdığından sonra dizin götüre
Oturıcaq sol ayağın döşeye de otura

---

¹⁰ Vezinde problem var.

Kıbleye yönelde sağ ayağı parmağın diküp
Ellerin uyluğı üstüne o parmağın tefrîh idüp¹¹

Hem tahıyyat okuya hem vire ardınca selâm
Yüzine elin süre oldu namâzın çün tamâm

Fî Mekrûhâti's-Salâh

Ondurur mekrûh idenler bellü bilgil tâ'ati
El ile oynayu gerinmek esnemekdürür ati

Saf arasında urıcağ sık dura yer olmaya
'Özr yoğiken namâz içinde bağdaş urmaya

Gözlerin yummaya safdan aşra urmaya
Nesne virmeye eliyle hem elin oynatmaya

Bî-'özür itmek tenahınuğ eylemek fi'l-i kesîr
Setrin açmağ âhir olmamağ namâz ıldığı yer

Zıkr itmek gülmek asurana virmekdir cevâb
Saklamağ tertîb eylememek azâdan ictinâb¹²

Fî Ferâyizi'l-Vudû'

Âbdest almağlığın farzı ki olmuşdur cehâr
Olmasa ya'ni biri olmaz vuzûya i'tibâr

Başa mesğ itmek yumağ ayakların yüzün elin
Lîk bile yuya ka'b u mirfağayn ile elin

¹¹ Vezinde problem var.

¹² Vezinde problem var.

Fî Süneni'l-Vuzû'

Âbdest almaqlığın añla ki ondur sünneti
İt ri'āyet olmak isterseñ Rasūlüñ ümmeti

Mazmaza misvāk istinşāk dañi ğasl-ı yed
Şart-ı istincā olmak oldu şart olmaz 'aded

Mesh itmek başına boynı ile kulaqların
Besmele tañlil itmek sakalın parmaqların

Üçe dek her uzvınıñ ğaslını tekrār eylemek
Almak istincā için taş pāke benzer bir kesek

Fî Müstehabāti'l-Vuzū'

162b

Müsteħabı altıdır niyyetdir evvel ey 'aziz
Başlamak sağıın yumağ biri biri ardınca tiz

Kaplayu mesh eylemek başına tertib saklamak
Hağ te'ālā kelāmından Allāh ile başlamak¹³

Fî Ādābi'l-Vuzū'

Altı oldu müsteħabı ki bil ādāb-ı vuzū'
Hācetinden soñra örtmeği idendir hū¹⁴

Sağ eliyle mazmaza vü istinşāk ide sümkürmeye
Vağt-i hācetde aya güne ardın önün döndürmeye¹⁵

---

¹³ Vezinde problem var.

¹⁴ Vezinde problem var.

¹⁵ Bu beytin iki mısraında da vezin problemi var.

Âbdest aldıķda du'âdan ğayri itmeye kelâm
Kıbleye ardın öñün dönme ide ihtirâm

Fî Nevâfili'l-Vuzû'

Fi'l-ħaķîķa dört olur âbdest içre nâfile
Yuyıcaķ her uzvın oķumaķ du'â ihfâ ile

Ŧonına fercine su saçmaķ ŧahâret soñuna
Ba'de'l-istincâ elin dîvâra süre ya yuya

Fî Mekrûhâti'l-Vuzû'

Altıdır mekrûhât-ı âbdest bilüp kııl ihtirâz¹⁶
Tâ ki Ħaķ ŧatında mergûb ola kıldığıñ namâz

Suya sümkürmek tükürmek yüze su urmaķ ŧatı
Alur iken söylemek göze görünmek 'avreti

Sol eliyle mazmaza vü istinşâķ idüp itmek nazar¹⁷
Kendüden çıķana necse baķmaya budur ħaber

Fî Menhiyyâti'l-Vuzû'

Âbdest içinde biliñiz beş olupdur mâ-nehi¹⁸
Yalın ayaķ meş idüp isrâf itmek suyu

Artıķ u eksik yumaķ üçden ğalî farz olan yerin
Sağ eliyle ŧahâret itmemeķdir 'avreti¹⁹

¹⁶ Vezinde problem var.

¹⁷ Vezinde problem var.

¹⁸ Vezinde problem var.

¹⁹ Bu beytin iki mısraında da vezin problemi var.

Bābu Nevākızı'l-Vuzū'

Yedidir ābdesti bozan diñle ey sevgili kul
Ne çıkarsa bevl ü 'ğāiṭ yollarından tebrī ol

Savtıla gülmek namāzda kendi özin bilmemek
Ṭayanup ya yasanup ya soyunup uyumaḡ²⁰

Ḳusmaḡ ağız ṭolusu irişmek namāzında cünün²¹
Fikr-i fāsīd mühmilāt çok teşvīṣ itmek her ne gün

Fī Ferāyizi'l-Ġusl

Ġusl içinde farz olan üç nesne oldu fārīza
Mazmaza vü istinşāḡ ile 'uzvuñ ḡamu ṭāhir ḡıla²²

Fī Süneni'l-Ġusl

163a
İttifāken altıdır ḡusülün sünneti
Gövdesinde olan menīyi pāk itmekdürür ḡati²³

Ellerin fercin yumaḡ her 'uzvunu üç kez yumaḡ
Ābdest almaḡlık maḡalden soñra yumaḡlık ayaḡ

Bābü'l-Me'ānī el-Mevcibeti li'l-Gusl

İṣṭihā ile menī her vaḡt kim nāzil ola
Ya uyana uyḡudan kendin ṭonında ol bula

---

²⁰ Vezinde problem var.

²¹ Vezinde problem var.

²² Vezinde problem var.

²³ Bu beytin iki mısraında da vezin problemi var.

Bu ikiden biri bulunsa ğusül lâzım olur
Evveliñ adı haķıķı āhiriñ ħükmı olur

Dört maħalde ğusl itmek sünnet oldu ey sa'ıd
Vaķfe-i iħrām yevm-i cum'a yevm-i 'ıd²⁴

---

²⁴ Vezinde problem var.